

TARTALOM

A Kozma Sándor Pályázat díjazott tanulmányaiból

DR. FRANK ÁRPÁD:
A környezetvédelem jogi szabályozása és annak feladatai a
fegyveres szervek körében

DR. TÓTH ÉVA:
Felszámolhatók-e a nonprofit szervezetek?

Szakmai tanulmányok

KISS ELIZA:
A Német Szövetségi Köztársaság Államügyészségeinek és a magyar
ügyészségek összehasonlítása

DR. SZÉKELY ISTVÁN JÁNOS:
A közérdekű munka büntetés, az ügyész és egyéb szervek (személyek)
szerepe a közérdekű munka büntetés végrehajtása során

Hírek

A Köztársaság Elnök Úr csapatzászlót adományozott a Katonai
Főügyészségnek – Dr. Kovács Tamás ünnepi beszéde

DR. VENCZL LÁSZLÓ:
Beszámoló az IAP 2002.évi londoni konferenciáján történt részvételről

Egyesületi hírek

A Kriminálexpo programja

Könyvek

SÜMEGINÉ DR. TÓTH PIROSKA:

Válogatás a szakirodalomból

A NÉMET SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG ÁLLAMÜGYÉSZSÉGEINEK ÉS A MAGYAR ÜGYÉSZSÉGEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Az (állam)ügyészség kialakulása, története

A német büntetőeljárásban az államügyészség egy relatíve fiatal szervezet, hiszen V. Károly császár 1532-es bűnvádi perrendtartásában még egyáltalán nem szerepelt. Régebben a bírói feladatokat¹ önálló, bíróságoktól független szervezetre ruházták át. A német ügyészségek berendezkedésükkel az 1789-es francia forradalom gyermekeiként az inkvizíciós eljárást váltották fel, melyeket akkoriban titokban valósítottak meg, s nagy hátrányuk volt, hogy mind a bűncselekmények felderítése, mind a szokásban lévő nyomozási tevékenység a "bíró" kezében összpontosult. A forradalmi évek francia büntetőjogából vették át az államügyészség intézményét az 1793-as években, a szóbeli és nyilvános vádeljárással, valamint az esküdtbíróság intézményével egyetemben.² I. Napóleon idejében a Rajna vidékét túlnyomórészt a franciák birtokolták, s a fennhatóságuk alatt található területeken bevezették a francia igazgatást és törvényhozást, ezzel együtt a francia büntető törvénykönyvet és büntetőeljárás törvényt.³ A francia jog tehát már előrébb járt, mint a porosz jogalkotás, amely még az 1805-ös porosz bűnügyi rendtartás nehézkes, de ennek megfelelően igen alapos, iratok szerinti eljárását követte. Az 1813-15-ös harcok után a Franciaországhoz csatolt Rajna vidék területein a Code Napoleon volt hatályban, német fordításban "Rajnai Jog" címmel. 1815 és 1848 között számtalan vita folyt, mely végül is a francia jog átvételéhez vezetett. Az államügyészség feladatait és kötelezettségeit elsőként a porosz igazságügy-miniszter, von Savigny jegyezte fel 1846-ban. Eközben az 1846. évi július 17-én kiadott PrGS a főtörvényszék és a büntetőtörvényszék mellett létrehozta Berlinben az első államügyészséget és bevezette a vádeljárást. Az új jogi szabályozás hozzájárult az eljárás meggyorsításához. Az 1848-as év márciusi forradalmárai elérték ezen liberális büntetőeljárás jog bevezetését a poroszoknál is. A szóbeli és nyilvános eljárásról szóló 1849. évi január 3-án kelt rendelet⁴ a 6. §-ban leírja az új szervezet feladatát: "Az államügyész feladata, hogy őrkdjön a büntetőeljárás során a törvényes előírások kifogástalan alkalmazása felett. Ennek körében nemcsak arra kell vigyáznia, hogy ártatlanokat ne ítéljenek el, hanem arra is, hogy ártatlanul senkit se üldözzenek. Végül az új, haladó szellemű jogot az 1877-es birodalmi igazságügyi törvények között rögzítették. A büntetőeljárás törvény 1877. február 1-jén lépett hatályba, s mind a mai napig érvényes, természetesen ezernyi módosításon átesve, a változó időnek megfelelően formálva.

Magyarországon az ügyészség kialakulása a vádjog államosításával függ össze. Történetileg a büntetőjog közjogi jellegének megjelenésével először csupán a tiszta magánvád létezett, melyet a sértett és hozzátartozói emelhetek bizonyos bűncselekmények közérdeket sértő voltának felismerésével. Ennek gyökerei a római jogban találhatóak, ahol ugyanis állampolgári vád vagy népvád néven vált ismertté. Gyakoribbá vált, hogy meghatározott bűncselekmények miatt, bizonyos

---

¹ az ügy felderítése inkvizíciós bíró által

² az esküdtbíróság ötlete az angol jogból származik

³ ugyanez vonatkozott Belgiumra és Hollandiára is

⁴ PrGS 1849. S. 14ff

bíróságok előtt vádemelésre jogosult hivatalnokok is eljárnak. Azonban vád szervezete ekkor még nem volt teljesen azonosítható az államügyészszéggel.

Magyarországon 1871-ben, szintén francia példára hozták létre. A büntetőhatalom birtokosai (uralkodó és földesúr) a kiszabott pénzbüntetés és az elkobzott javakból való részesedés miatt érdekeltek voltak a büntetőjogi felelősség megindításában. Ezért az uralkodó külön hivatalnokokat bízott meg a vádemeléssel és a képviseléssel. A királyi hatalom erősödésével ők a vád egyedüli hivatalos képviselői. Ez visszahatott a királyi hatalom erősítésére. A polgári állam kezdetétől terjedt el általánosan, hogy a vádemelés és vádképviselés ellátását egy erre hivatott egységes szervezetre, az államügyészszégre bízták. A 19. Század közepére már általánosan elfogadott álláspont, hogy minden bírósághoz képviselőt kell rendelni, hogy az állam nevében üldözze a bűncselekményt, s ezáltal már megfogalmazódik az állami vádhatóság kérdése. A büntető feladatok felett általában törvényességi felügyeletet gyakorolt. 1936-tól az ügyészi szervezetet elválasztották az államigazgatási hierarchiától, függetlenítették a végrehajtó hatalomtól, önálló szervtípus lett. A legfőbb ügyész csak a Parlamentnek felelős, megszüntették azt a lehetőséget, hogy a bíróság felülvizsgálhassa az államigazgatási döntéseket. Bevezették az általános felügyeleti jogkört. A szervezeti hierarchia ezen új típusú ügyészszégeknél is megmaradt, mert nélkülözhetetlen elvárás az egységes törvényesség garanciája, ezáltal azonban erősen centralizált szervezetrendszer alakot. Az ügyészszégről szóló 1972. Évi V. törvény még ma is hatályos. 1953 óta változás csak abban jelentkezett, hogy az általános ügyészi törvényességi felügyelet köre szűkült.⁵

Magyarországon is felvetődött az ügyészszég jogállásának megváltoztatása, a nyugat-európai modell alapján a végrehajtó hatalomhoz való kapcsolása, hogy a Kormány a törvényjavaslat benyújtásán túl az alárendelt ügyészszég által szélesebb körben alakíthassa a büntetőpolitikát. Azonban egyetlen Kormány sem tudta elérni, hogy az ügyészszéget a végrehajtó hatalomhoz kapcsolja, hiszen számos más indokon kívül a legfőbb, hogy ehhez 2/3-os többséget kellett volna kivívni. Magyarországon még ma is a szovjet példájú ügyészszégi szervezet működik.

Az (állam)ügyészszég, mint a jogállamiság megtestesítője

Az ügyészszég mindkét országban független, a törvénynek alárendelt szervezet.

Az (állam)ügyészszéget a törvények őrének titulálják, a törvény kezeként emlegetik, megtoldva azzal, hogy Németországban a polgárok rendőrséggel szembeni védelmezőjeként is emlegetik. Az államban tehát a jogot testesíti meg, s nem a hatalom megszerzésére irányuló állami akarat jelképe.

A Német Szövetségi Köztársaságban az állam büntető hatalma – amely az utóbbi évtizedekben a büntetőjog humanizálásra tett kísérletek ellenére még mindig a polgári egzisztencia elvesztéséhez vezet⁶ – a könnyebb kölcsönös ellenőrizhetőség kedvéért, két egymástól teljesen független szervezet, a bíróság és az államügyészszég között oszlik meg. Ez azonban nem kölcsönös akadályozást jelent, hanem ellenőrzést és együttműködést a jogállami eljárás szavatolása érdekében. A "világ legobjektívabb szervezeteként" megfogalmazott magasröptű elvárások azonban csak addig tarthatók, amíg az alkalmazott törvények az igazságosság, értelem és mértékletesség fogalmának eleget tesznek.

⁵ Pl. 1972-től gazdasági szervek, 1989 óta önkormányzatok felett nem gyakorol törvényességi felügyeletet.

⁶ életfogytiglani szabadságvesztés büntetése, pszichiátriai klinikán való elhelyezés

A Magyar Köztársaságban is az ügyészség gondoskodik az állampolgárok jogainak védelméről, továbbá az alkotmányos rendet, az ország biztonságát és szuverenitást veszélyeztető cselekmények üldözéséről. Törvénysértés esetén – az Alkotmánynak megfelelő módon – fellép a törvényesség védelmében.

Az (állam)ügyészség felépítése

A német államügyészség sajátos, önálló jogkörrel rendelkező hatóság, mely sem az igazságszolgáltatáshoz, sem pedig a klasszikus értelemben vett közigazgatási hatósághoz nem tartozik, hanem inkább igazságügyi hatósági szerepet lát el. A büntetőeljárás önálló szerveként jelenik meg, mint az igazságügyi minisztérium felügyelete és ellenőrzése alá rendelt szerv. Az államügyészség hierarchikus állami szervezet, amelyet bűnüldözésre hoztak létre. Magyarországon a végrehajtó hatalomhoz tartozik, élén az igazságügy-miniszter és a Kormány áll. Szigorúan hierarchikus, centralizált szervezetrendszer, szintek szerint tagolt. Németországban minden bíróság mellett kell egyet alapítani,⁷ megengedhető azonban, hogy egy államügyészség egyidejűleg több bíróság illetékességén belül létezzen. Nálunk az ügyészség illetékességét annak a bíróságnak az illetékessége határozza meg, amelynek területén működik.

A Német Szövetségi Köztársaságban a rendőrség mellett három önálló nyomozóhatóság létezik: a legfelsőbb államügyészség, az államügyészség valamint a járásbírók mellett működő ügyészség. A legfelsőbb államügyészségek, az egyes tartományokban más-más elnevezéssel szerepelnek⁸ és közvetlenül az igazságügyi minisztériumnak alárendeltek.⁹ Az eljárások nagyobb részével a bíróság mellé rendelt államügyészek önállóan foglalkoznak, természetesen az általános jogi iránymutatásnak megfelelően, azonban a felettesek¹⁰ véleménye mérvadó. Az igazságügyi minisztérium intézkedése¹¹ rendeleti, a Legfelsőbb Szövetségi Államügyészségé utasítási formában jelenik meg. Az államügyészséget a bíróságoktól független¹² és éppen ezért attól elválasztott szervezatként kell felállítani.¹³ Az szövetség tartományokra való felosztása az államügyészség szervezeti felépítésének is az alapját képezi.

A Legfelsőbb Szövetségi Államügyészség kívül esik az német államügyészség általában vett, hagyományosnak mondható szervezetén. Feladatkörébe tartoznak a különös jelentőségű, bírósági szervezeti törvényben¹⁴ meghatározott, állam biztonságát veszélyeztető bűncselekmények. A Szövetségi Bíróság előtti eljárásban a hatáskörébe utalt ügyek tekintetében "normál" államügyészségként működik közre.

Magyarországon az ügyészségek alapítása a köztársasági elnök jogkörébe tartozik. Jelenleg a hierarchia csúcsán a Magyar Köztársaság Legfőbb

⁷ GVG 141. §

⁸ Hamburgban, Hessenben Tartományi Felsőbíróshoz Rendelt Államügyészség, Berlinben a Legfelsőbb Bíróság Államügyészsége

⁹ Észak-Rajna-Weszfáliában tartományban legfelsőbb államügyészség Düsseldorfban, Kölnben illetve Hamm városában is található. A járásukba tartozó államügyészségek feletti felügyeletet látják el.

¹⁰ vezető államügyész, legfelsőbb államügyész, igazságügy-miniszter

¹¹ általánosan vagy akár egyedi esetben is

¹² emögött a hatalmi ágak megosztásának gondolata rejtőzik

¹³ 150. §, 151. § GVG

¹⁴ GVG 120. § (1) (2)

Ügyészsége helyezkedik el, azt követi a Fellebbviteli Főügyészség, a megyei főügyészségek, illetőleg a Fővárosi Főügyészség, a helyi ügyészségek.

Németországban nem létezik olyan speciális ügyészségi forma, mint amelyet idehaza a Katonai¹⁵ Főügyészség képvisel. Élén a katonai főügyész áll, aki a legfőbb ügyész egyik helyettese. Ehhez tartozik a Katonai Fellebbviteli Ügyészség illetve a területi katonai ügyészségek.

Függetlenség és utasítási jog

A bírakkal ellentétben az államügyészek nem függetlenek. Hivatalnokként felettséssel rendelkeznek, alárendelve ezek szolgálati-, szakmai felügyeletének és ezáltal utasításhoz kötöttek. A felettesek megkövetelhetik a ügyek intézőjétől a jelentést (beszámolót) éppúgy, mint az akták bemutatását. Főszabály szerint elegendő, ha a felettes a véleményét nyilvánosan közzéteszi. Emellett utasítási joggal éppúgy rendelkezik,¹⁶ mint az átvétel (devolutio) és az ügy intézőjének kizárásával kapcsolatos jogával (substitutio).¹⁷ A bírósági szervezeti törvényhez kapcsolt indokolásban¹⁸ megtalálható magyarázatként, hogy a szervezetek egységességét ezen monokratikus elv alapján kell biztosítani, tehát a homogén ügyintézés megteremtésével. Az utasítási jog azonban viszonylag szűk határok között mozog, és nem vezethet ahhoz, hogy az államügyész meggyőződésével ellentétes jogi véleményt képviseljen. A rendőrséggel szemben az államügyészség a nyomozás ura. A rendőrségi szolgálat hatóságai és hivatalnokai segítségével a nyomozás bármilyen módját alkalmazhatja, hiszen ők az utasítások végrehajtására kötelezettek. Tekintettel a kiváló kriminológiai képzésre, tapasztalatokra és technikai eszközökre a bűnügyi rendőrség abban a helyzetben van, hogy a nyomozások nagy részét az államügyészség befolyásolása nélkül is teljesítse. Kizárólag a jelentős, jogilag nehézkes bűnügyekben vesz részt a kezdetektől az illetékes államügyészség, általában csak a nyomozás vezetőjeként jelenik meg az eljárásban.

Magyarországon az ügyészi tevékenységgel kapcsolatban az ügyész jogait és kötelességeit csak törvény állapíthatja meg.¹⁹ Az ügyészség szervezetét és működését a legfőbb ügyész utasítással szabályozza. Az ügyészek a legfőbb ügyésznek alárendelten működnek, utasítást csak a legfőbb ügyész és a felettes ügyész adhat nekik. Az utasításoknak való engedelmesség azonban nem határtalan. A jogszabályok számos korlátot állítanak fel annak érdekében, hogy az utasítás ne ütközzön alapvető erkölcsi, etikai, jogi akadályokba.²⁰

Az államügyészség eljárása

¹⁵ katonai bírászkodásra kijelölt 5 Megyei Bíróság székhelyén működnek

¹⁶ GVG 146. §

¹⁷ 145. § GVG

¹⁸ Hahn, Die Gesamten Materialien zum GVG, 2. Aufl. Berlin 1883. 149. oldal

¹⁹ Törvényi rendelkezés alapján a legfőbb ügyész megállapíthat eltérő illetékességi és hatásköri szabályokat is. Ilyen eltérő szabály például, hogy a fiatalkorúak ügyében a megyei főügyészségek járnak el, holott ezen ügyek elbírálása általában helyi bírósági hatáskörbe tartozik. Ezen kívül az ügyész olyan ügyben is eljárhat, amelyre a hatásköre vagy az illetékessége egyébként nem terjed ki, ha a megyei főügyész, vagy ennél magasabb beosztású ügyészségi vezető így rendelkezik.

²⁰ kérésre az utasítást írásba kell foglalni, köteles az utasítás kérését megtagadni, ha azzal bűncselekményt vagy szabálysértést követne el, megtagadhatja a teljesítést, ha azzal életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül vagy súlyosan veszélyeztetné, ha az utasítás jogszabállyal vagy jogi meggyőződéssel ellentétes, mentesítés kérhető

A német államügyészség valódi feladata a nyomozás vezetése, a rendőrség megbízása, valamint a polgárok szabadságának és tulajdonának a törvénytelen bűnüldözéstől való megóvása. Az államügyészség tevékenysége elsősorban a folyamatosan növekvő²¹ tendenciát mutató eljárások lefolytatására terjed ki.²² Az államügyészség tulajdonképpen "kezek nélküli fej", amely a rendőrség és más segítő hivatalnokok²³ közreműködésével a nyomozási tevékenységeket a lehető legobjektívebb módon vezeti.

Magyarországon az ügyészség a törvényben meghatározott ügyekben nyomoz²⁴, valamint felügyeletet gyakorol a bűnügyi nyomozások törvényessége felett²⁵. Az ügyészség illetve az ügyészségi nyomozó a nyomozási eljárása során bűncselekmény elkövetésének felderítése, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, tartózkodási helyének megállapítása, valamint a bizonyítékok megszerzése céljából információt gyűjthet. Az ügyészségi törvény nemrég történt módosítása²⁶ alapján bővült az ügyész kizárólagos nyomozási hatáskörébe tartozó bűncselekmények köre. Ennek alapján egyes bűncselekmények a jövőben az ügyészségi nyomozás hatáskörébe tartoznak.²⁷

A Német Szövetségi Köztársaságban a legtöbb eljárás a közigazgatási hatóságnál indul, s amennyiben a tényállás bűncselekményt valósít meg, akkor az akták az államügyészséghez kerülnek. Az államügyészség a büntetőeljárásba a büntetőparancs ellen benyújtott halasztó hatályú kifogás után is bekapcsolódhat.²⁸ A törvényhozó a közigazgatási hatóság és a bíróság előtti eljárási szak közé illesztette az államügyészség különleges jelentőségű vizsgálati eljárását, amely két célt szolgál: egyrészt elkülönült szervnek kell vizsgálni, hogy a bírósági eljárás lefolytatása állami oldalról tanácsos-e, másodsorban az államügyészség azt is vizsgálja, hogy az adott magatartás valóban bűncselekményként értelmezhető-e. Ha kiderül, hogy a cselekmény valószínűleg bűncselekményt valósít meg, úgy a közigazgatási hatóság az ügyet átadja az államügyészségnek. Amennyiben az államügyészség osztja ezt a felfogást, úgy az ügyet, mint büntetőeljárást folytatja tovább, ellenkező esetben visszaadja az aktákat a közigazgatási hatóságnak. Ha ugyanez fordítva a büntetőeljárásban derül ki, azaz nem beszélhetünk bűncselekményről, viszont szabálysértés esete fennállhat, úgy az államügyészség leállítja a nyomozást és az ügyet visszaadja a közigazgatási hatóságnak, mivel szabálysértésről van szó.

Az államügyészség elégtelen előzetes vizsgálat esetén saját maga is lefolytathatja a szükséges nyomozást. A nyomozási tevékenysége során nemcsak a terhelő, hanem az enyhítésre szolgáló körülményeket is felkutatja. Ellenkező esetben visszaadja az ügyet a közigazgatási hatóságnak a tényállás nyilvánvalóan

²¹ Szászországban 1996-ban a rendőrség 68206 bűncselekményt regisztrált, 5,5 %-kal többet, mint a megelőző évben.

²² Übersicht DriZ 1996. 111

²³ az államügyészség segítő hivatalnokairól szóló 1996. július 11-i rendelet alapján

²⁴ Csak az ő hatáskörükbe tartozik. pl. képviselő, országgyűlés általános és választott tisztségviselői, bírák, ügyészek, rendőrök, hamis vád, hamis tanúzás

²⁵ Ennek célja a következetes bűnüldözés biztosítása, a törvényellenes felelősségre vonás megakadályozása. Nyomozó szervek: Rendőrség, VPOP, APEH nyomozóhatósága, Határőrség.

²⁶ 2001. évi XXXI.

²⁷ Pl.: Vesztegetés feljelentésének elmulasztása, nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény, a külföldi hivatalos személy ellen elkövetett bűncselekmények, nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények

²⁸ Zwischenverfahren

elégtelen tisztázása miatt. A közigazgatási hatóság az iratok átadása előtti állapotba állítja vissza az ügyet, ezáltal korábbi döntési szabadságát visszanyeri.

A büntető törvénykönyv (StGB) és a büntetőeljárás törvény (StPO) az ügyésznek további jogokat biztosít feladatai teljesítéséhez: megjelenésre kötelezheti a gyanúsítottakat és a tanúkat, késelem esetén különféle intézkedéseket foganatosíthat, melyek egyébként a bíró hatáskörébe tartoznának.

Amint a fentiekből is kitűnik, Németországban a jogszabályok viszonylag széles jogokat biztosítanak az ügyészség számára. Ezzel szemben Magyarországon az ügyészség szerepe behatárolt, szűk keretek között mozog.

Mindkét országban vádemelési monopóliummal rendelkezik az (állam)ügyészség. Egyedül ő emelhet bűncselekmény miatt vádat – eltekintve a kevésbé jelentős számú magánvádas bűncselekményektől – s ezáltal képes elérni, hogy a bíróság előtt büntetőeljárás induljon. Az ügyészség kezdeményezi a büntetés mértékét is. Monopolhelyzetéből fakad minden büntethető cselekményre kiterjedő üldözési kötelezettsége (legalitás elve). Erre alapozható, hogy az államügyészség meghatározott, törvényben pontosan lefektetett körülményektől eltérhet, s ennek alapján eltekinthet a cselekmény büntetőjogi üldözésétől.

Bíróság előtti "szűrőszerep"

A fentiekből is kitűnik, hogy a német államügyészség lényegében a bíróság mellé rendelt, de attól független szerv, mely tulajdonképpen a valóságot kutatja fel, és az igazságos ítélet meghozatalát segíti elő. Ha az ügy döntésre érett, akkor megnyitja a választás lehetőségét az eljárás megszüntetése és lefolytatása között. Abban az esetben szüntetik meg, ha az elítélés valószínűsége csekély, vagy nem szolgálja a közérdeket. Az államügyészség a közérdek hiánya miatt akkor is megszüntetheti az eljárást, ha a nyomozások még nem vezettek érett döntési helyzetekhez, de már előre belátható, hogy nem fűződik érdek a további üldözéshez. A rendőrség nem rendelkezik erre irányuló utasítási jogkörrel.

A fentiekből következik, hogy az államügyészség a bíróság előtt szűrőként jelenik meg, hiszen normál esetben az eljárások 75-80 %-a szankció nélkül megszűnik. Németországban az évi 6,7 millió felmerülő bűncselekmény ellen egyedül a megszüntetések kiterjesztésével tudnak védekezni. Az államügyészségnek tárgyilagosan és elfogulatlanul a valóságot és az igazságosságot kell szolgálnia. Ha az eljárást nem szüntetik meg, akkor az államügyészség átküldi az iratokat az első fokon eljáró bíróságnak²⁹ és ezzel a további döntésekre már az lesz az illetékes.

Nálunk az ügyész szerepe degradált, csak panasz fórum.³⁰ A törvény bevezette a panasz intézményét az eljárás során foganatosított kényszerintézkedések, a rendbíróság, illetve - a sértettet megilletően - az eljárás megszüntetése esetében. A szabálysértési hatóság elsősorban maga orvosolhatja a panaszt, ha annak nem ad helyt, az illetékes ügyészség dönt a kérdésben.

Magyarországon az ügyészség csupán törvényességi felügyeleti jogosítvánnyal rendelkezik. A törvényességi felügyelet legfontosabb eszközeként a jogszabály az óvást említi, s ahhoz kapcsolódóan garanciális szabályról rendelkezik. Így az óvásnak a végrehajtásra halasztó hatálya van, óvás a jogerős határozattal szemben hat hónapon belül nyújtható be.

²⁹ A bíróságok elé az államügyészség előtt folyó eljárások közül csupán az ügyek 20%-a kerül

³⁰ dr. Máthé Gábor: Közigazgatási büntetőjog vagy "Janus-arcú" büntetőjog? (Magyar Közigazgatás 2001/8)

Az ügyészség törvényben meghatározott ügyekben nyomozást végez, felügyeletet gyakorol a nyomozás törvényessége felett, törvényben meghatározott egyéb jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben, képviseli a vádat a bírósági eljárásban, továbbá felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett.

Bíróság előtti eljárás

A két ország eljárásjogában megegyezik, hogy az iratokat előterjesztő államügyészség képviseli a vádat a bíróság előtt. Nálunk az ügyész részvétele minden esetben kötelező, amennyiben büntető eljárás folyik. Németországban a főtárgyaláson részvétele akkor sem kötelező, ha a bíróság szükségesnek tartja közreműködését. Bármikor küldheti a képviselőjét, döntése szabad mérlegelés tárgyát képezi. Amennyiben az államügyészség részt vesz, akkor a vádat felolvassa, kérdést intézhet az elkövetőhöz (vádlotthoz), bizonyítási indítványokat nyújthat be, megtarthatja a perbeszédet. A bíróság meghallgatja minden eljárási döntés előtt. Fontos különbség, hogy míg Magyarországon az ügyész nem fölérendelt szerepben jelenik meg a bírósági szakban, hanem a védelemmel egyenrangú félként működik közre, addig Németországban kvázi hierarchia érvényesül.

Az ítélet jogerőre emelkedése után a német államügyészség végrehajtó hatóságként jelenik meg. A magyar ügyészség csupán törvényességi felügyeletet lát el a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabályi rendelkezések megtartása felett.

A végrehajtás fogalma alatt minden olyan jellegű cselekményt kell érteni, mely a jogerős döntés teljesítéséhez és ellenőrzéséhez szükséges. A német büntetőeljárás törvény alapján³¹ elítélés esetén az államügyészség végrehajtó hatóságként jelenik meg a nagykorúak esetében, miközben a fiatalok büntető ügyeiben a szankciók végrehajtásakor a fiatakorúak bírója a végrehajtás vezetője.³² Az államügyész korábbi illetékességét a gondnokság alá helyezési eljárásban³³ felfüggesztették, és már nem indítványozhat házasságot semmissé nyilvánító pert sem, mert a hatályos jog szerint ezekben a kérdésekben a polgári törvénykönyv³⁴ útmutatása alapján a közigazgatási hatóság az illetékes.

Kegyelmi eljárás

Magyarországon az ügyész hivatalból tesz javaslatot a legfőbb ügyész kegyelem iránti előterjesztésére, ha a vádirat betérjesztéséig méltányolandó körülmények merülnek fel. A javaslat kötelező eleme a bűncselekmény tényállásának leírása, törvényi minősítése és annak indoklása, hogy miért javasolja kegyelemre. Amennyiben a kegyelmet a gyanúsított kérelmezi, az ügyésznek kell intézkednie arról, hogy a leírt, hitelt érdemlően nem igazolt körülményekre vonatkozó bizonyítékok csatolása megtörténjen. A kérelmet a megyei főügyész véleményezi és jelentésével egyetemben a Legfőbb Ügyészségre terjeszti fel.

A német államügyészség kegyelmi eljárásában nyomozásával készíti elő a kegyelmi hatóság³⁵ döntését. Kegyelmi úton a végrehajtás megszüntethető. A

³¹ 451. §

³² JugendGesetz 82. §§ ff

³³ Zivilprozeßordnung 645. §§ ff

³⁴ BürgerlicheGesetzbuch 1316. §

³⁵ Legfelsőbb Szövetségi Államügyészség, igazságügyi minisztérium, tartományi kormány,

kegyelmi eljárás írásbeli és titokban zajlik, keretében minden elítélés fenntartható vagy korlátlanul enyhíthető. A gyakorlatban csak egészen különleges okok miatt folytatják le. Amennyiben a kegyelmi bizonyítékot nem fogadják el, akkor a jogi út bezárul. A legfelsőbb államügyész döntése ellen az igazságügyi minisztériumhoz kegyelmi felfolyamodás nyújtható be.

Nemzetközi jogsegéllyel kapcsolatos (állam)ügyészségi feladatok

Mindkét országban közel azonos módon határozták meg a nemzetközi jogsegélyre vonatkozó rendelkezéseket. Amennyiben nyomozási tevékenység illetve nemzetközi jogsegélyre irányuló megkeresések szükségesek, akkor elsőként azt kell vizsgálni, hogy a megfelelő nemzetközi egyezmények valamint szolgálati előírások alapján megengedhető-e a jogsegély. Néhány országgal egyáltalán nem vagy csupán szerződés nélküli jogsegélyforgalom létezik. Németországban kiemelkedően fontos megállapításokat rögzítenek a büntetőügyekben való jogsegélyről szóló 1959. április 20-án aláírt európai, valamint a schengeni egyezmény rendelkezései, míg nálunk az 1996. évi XXXVIII. nemzetközi jogsegélyről szóló törvény valamint a 2/1999. Legfőbb Ügyészi utasítás tartalmaz releváns rendelkezéseket.

A német szabályozás szerint fontos előfeltétel, hogy a büntetendő cselekmény a megkeresett és a megkeresendő állam büntető joga szerint is büntethető legyen.³⁶ Az államügyésznek tehát ennek kapcsán az a feladata, hogy a külföldi jogot megvizsgálja. A külfölddel való kapcsolatfelvétel alapján véve diplomáciai utat eredményez. Ez azt jelenti, hogy az ügy intézője nagy körültekintéssel megszerkeszti a megkeresését külföld számára. Külföldön ezt több hatóság felülvizsgálja, és nem merülhet fel kétség a tekintetben, hogy igénye pontosan mire irányul, s hogyan néz ki a valós jogi helyzet. A megkeresések a szövetségi igazságügyi minisztériumhoz érkeznek, mely átadja ezeket Legfőbb Szövetségi Államügyészségnek, hogy továbbítsa azokat a tartományi igazságügyi minisztérium számára.

A Magyar Köztársaság által kötött bi- illetve multilaterális nemzetközi szerződések alapján az ügyész ellátja a jogsegély kérésével és nyújtásával összefüggésben rá háruló feladatokat. A külföldről érkezett megkeresést azonban nem minden esetben lehet teljesíteni. Az igazságügy-miniszternek, illetve a legfőbb ügyésznek vizsgálni kell, hogy a jogsegély iránti megkeresés csorbítja-e a Magyar Köztársaság felségjogait, mennyiben veszélyezteti biztonságát. A legfőbb ügyész feladatkörébe tartozik³⁷ a bűnügyi jogsegély teljesítése, illetve ez irányú kérelmének előterjesztése. Ha a kiadni kért személy kiadatására nem került sor, az igazságügy-miniszter a magyarországi büntetőeljárás megindításának, vagy egyéb intézkedéseknek a megfontolása céljából tájékoztatja a legfőbb ügyészt.

Az eljárás átvételéről a legfőbb ügyész dönt, mivel az eljárás átvételét követően megindított nyomozást az ügyészség, vagy felügyelete alatt a rendőrség folytatja le, és az ügyészségnek kell döntenie arról, indokolt-e vádat emelni a terhelttel szemben, s a legfőbb ügyész tudja leginkább megítélni, célszerű-e a külföldi eljárás átvétele.

DNA – a személyi azonosságot megállapító eljárás

---

³⁶ EurRHÜbk. Art. 5

³⁷ igazságügy-miniszterrel egyetértésben

A német államügyészség a személyi azonosságot megállapító törvény³⁸ hatályba lépésével új feladatot is kapott. A Szövetségi Bűnügyi Hivatalnál más európai országok példájára egy, az egész szövetségi államot átfogó nyilvántartást vezettek be, melynek része egy genetikai ujjlenyomatot tároló kartoték. A nyilvántartásban rengeteg régebbi, jogerősen lezárt ügy is megtalálható. A német jog minden részletre kiterjedő vizsgálatot irányoz elő a nyilvántartásban lévő összes ügy kapcsán. A gyakorlatban a nyomozással megbízott bíró által folytatja le az német államügyészség a személyi azonosságot megállapító eljárást.

Európai ügyészségek együttműködése

Az Európa Tanács 2000-ben döntött az Európai Unió tagállamai számára jogi együttműködést biztosító EUROJUST intézményének bevezetéséről. Az új intézmény alapvető tevékenysége a szervezett bűnözés elleni harc megkönnyítése, melyet a tagállamok ügyészségeinek együttműködése által igyekeznek megvalósítani. Emellett lényeges funkciója a büntetőjogi nyomozások szubvencionálása, valamint a nemzetközi jogsegéllyel kapcsolatos megkeresések hatékony intézésének elősegítése. Az Európa Tanács 2001. decemberében döntött a PRO-EUROJUST megalakításáról, mely kifejezetten a határokon túllépő kriminalitás elleni harc területén segítené a nyomozóhatóságok együttműködését, összehangolását. Az EUROJUST folyamatosan szélesedő feladatköre oda vezet, hogy lassanként egy grandiózus európai hatóság formálódik belőle, amely az adatokat nemcsak a gyanúsítottakról, hanem az áldozatokról és a tanúkról egyaránt összegyűjti. Ennek megvalósításához azonban az eddiginél szigorúbb adatvédelmi előírások szükségesek, melyek össz-európai szinten feltételeznék a demokratikus legitimitációt, hiszen ez már az alapvető emberi jogokba való mélyreható beavatkozást eredményezne.³⁹ Ennek feloldásaként fogalmazták meg az ügyészség adatkezelésének egyetlen célját, amely vádemeléshez szükséges adatok megszerzése és a vád bizonyítása. Ezért az adatok csak az adott ügyben használhatók fel, és csak a vádemelés, illetőleg a vád bizonyítása céljára, így amennyiben az ügyész nem emel vádat az átvett adatot törölni kell.

Magyarországon fenti intézményhez való csatlakozása még egy ideig várat magára. A magyar jogfejlődés nem először találkozik ugyan külföldi jogi megoldások szerves beépítésének, a magyar jogrendszer modernizációs célok és igények által kiváltott adaptációjának feladatával. A teljes jogú tagság elnyerése az európai Unióban elsősorban az uniós és a magyar jog területeinek egymáshoz közelítését, harmonizációját feltételezi. Hazánkban ma is a németországihoz hasonló ügyészségi szervezet működne, hasonló feladat- és hatáskörrel, hiszen kezdetben ugyanonnan történt a mintavétel. Be kell látnunk, hogy sokkal racionálisabb és magasabb szintű megoldásokkal találkozhatunk a német ügyészségi tevékenység vizsgálata során. Sajnos Magyarországon a szocialista jogrendszer átvételével, s főként annak megtartásával az ügyészi rendszerünk is hallatlanul súlyos károkat szenvedett, és pedig nemcsak azáltal, amit a szocialista "jogtípus alkotott", hanem azáltal is, amit az évtizedek során természetéből, az általa szolgáltatott politikai-társadalmi rendszer lényegéből fakadóan nem alkothatott meg. Ennek következtében történhetett meg, hogy a majd egy évszázadig szinte párhuzamosan működő német és magyar ügyészség megváltozott funkciója következtében ennyire eltávolodott egymástól. A magyar ügyészség lemaradása, sőt egy-egy területen teljes visszafejlődése még erőteljesebbé tette a jogfejlődésünkkel szemben támasztott korszerűsödési igényt.

³⁸ 2. § ; 81. § g)

³⁹ A Német Szövetségi Köztársaság tartományai számára rendezett 62. Adatvédelmi Konferencia anyagából (2001. Október 24-26. Münster)

Magyarországon a büntetőjog rendszerét európai volta alkalmassá teszi arra, hogy a harmonizációs követelményeknek megfeleljen, és ezzel az integrációs célkitűzéseket is ki tudja elégíteni⁴⁰ Van egy igen sajátos minőségi azonosság a magyar büntetőjog és az Európai Unió joga között. Ehhez meg kell vizsgálni azt a szerepet, amit a büntetőjog ma betölt a magyar átalakulási folyamatban, az integrációs folyamat előre vitelében, az európai építkezésben. Ezek alapján az ország képes lesz az uniós jog bármely területének, adaptációjára, az Európai intézményekhez való csatlakozásra, természetesen az itthoni sajátosságok messzemenő figyelembevételével.

Irodalomjegyzék

Becker, Hans Jürgen: Das Rheinische Recht und seine Bedeutung für Rechtsentwicklung in Deutschland im 19. Jahrhundert (JuS 1985. 338-345.)

Becker, Hans Jürgen: Die französische Gesetzgebung unter Napoleon =JuS 1997. 11)

Bohnert, Joachim: Grundriss des OWiGs

Katholnigg, Oskar: Ordnungswidrigkeiten in BRD

Máthé Gábor: Közigazgatási büntetőjog vagy "Janus-arcú" büntetőjog? (Magyar Közigazgatás 2001/8)

Meier, Hans: Gesetz über Ordnungswidrigkeiten

Schmidt, Eberhard: Einführung in die Geschichte der deutschen Strafrechtspflege (Aufl.3.)

Schomburg: Strafsachen in der Europäischen Union (NJW 1999, 540.)

Schomburg: Auf dem Weg zu einem Europäischen Rechtsraum (DriZ 2000. 341.)

Schübel, Eva: Wie gut funktioniert die Strafverfolgung innerhalb Europas? (NSTZ 1997. 105.)

Schwacke, Peter: Juristische Methodik

Schwacke, Peter: Recht der Owi;

Weigend, Thomas: Grundsätze und Probleme des deutschen Auslieferungsrechtes (JuS 2000. 105.)

Weigend, Thomas: Nehm, Zusammenarbeit der Strafverfolgungsorgane in Europa (DriZ 2000. 355.)

Gallo, Theophil: Die Verhandlungen des außerordentlichen Assisengerichts zu Landau in der Pfalz im Jahre 1833 (Siegmaringen 1996)

Bräutigam: Probleme der Sachleitungsbefugnis des Staatsanwaltes (DRiZ 1992. S. 214ff)

Wick: Gefahrenabwehr-vorbeugende Verbrechensbekämpfung-Legalitätsprinzip (DriZ 1992. 217ff)

---

⁴⁰ Második Magyar Jogászegyűlés, Magyar Jogászegylet, Budapest 1994.

Roxin, Claus: Zur Rechtsstellung der Staatsanwaltschaft damals und heute (DriZ 1997, 109-121)

Senge: DNA Identitätsfeststellungsgesetz (NJW 1999. 253)

Benfer: DNA Identitätsfeststellungsgesetz (StV 1999. 402)

Kaufmann/Ureta: Die richterliche Anordnungs- und Begründungspraxis im Verfahren nach 2. § DNA IFG i.V.m. 81. § StPO (StV 2000. 103)

Carsten, Ernst: Die Geschichte der Staatsanwaltschaft in Deutschland bis zur Gegenwart (1932)

Günther, Hans: Staatsanwaltschaft, Kind der Revolution (1973)

Mittelmaier, Carl Joseph Anton: Handbuch des peinlichen Processes (Erster Band 1810)

**A KÖZÉRDEKŰ MUNKA BÜNTETÉS, AZ ÜGYÉSZ ÉS EGYÉB SZERVEK
(SZEMÉLYEK) SZEREPE A KÖZÉRDEKŰ MUNKA BÜNTETÉS
VÉGREHAJTÁSA SORÁN⁴¹**

A társadalom védelmének, stabilitása megőrzésének, a jogrend fenntartásának legvégső eszköze a büntetőjog. Szabó András professzor szavait idézve a büntetőjog a jogrendszer szankciós zárköve. A jogág egyik fontos, megkülönböztető sajátossága a jogkövetkezmények rendszere, amelyet egyebek mellett a jogkövetkezmények dualizmusa jellemez. A büntetőjogi jogkövetkezmény ennek megfelelően büntetés és intézkedés. A főbüntetések rendszerébe a szabadságvesztés, a közérdekű munka valamint a pénzbüntetés tartozik.

A szabadságvesztés büntetés ultima ratio jellege közismert büntetőjogi közhely. Az elvvel egybecseng az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a tagállami büntetéskiszabás egyöntetűvé tétele érdekében készített ajánlása, amely üzenetet hordoz mind a tagállami jogalkotás, mind a jogalkalmazás számára. Az ajánlás a tagállami jogalkotás számára előtérbe helyezi a szabadságelvonással nem járó jogkövetkezményeket. A jogalkalmazás számára szóló üzenet, hogy a szabadságvesztéssel nem járó határozat követelményeinek megszegése esetén az elkövetővel szemben csak akkor kell „szabadság fosztó” büntetést alkalmazni, ha a bíróság meg van győződve arról, hogy minden más, a törvényben előírt módszert már alkalmaztak, vagy azok nem alkalmazhatók és hogy az elkövető képes lett volna az előírásokat teljesíteni.⁴² Az ultima ratio jelleg ellenére a szabadságelvonással járó büntetés alkalmazása arányaiban igen nagy.

A hatályos Btk. főbüntetései közül a bíróságok a szabadságvesztésen kívül jelentős mértékben a pénzbüntetést alkalmazzák.

A főbüntetések rendszerének rendszertani szempontból második eleme a közérdekű munka. A második legsúlyosabb büntetés kiszabásának mértéke – a másik két főbüntetési nemhez viszonyítva - elenyésző. Az alkalmazás aránya azt mutatja, hogy a szankció még mindig idegen a jogkövetkezmények hazai rendszerében. Az elfogadottság – s az alkalmazás – csekély mértékének okaként szokás megjelölni

a kiszabás körülményei nehézkesek,

a végrehajtás maga is körülményes (már a munkahely kijelöléséhez is külön eljárás szükséges),

a végrehajtás több további közreműködő (hivatásos pártfogó, bv. bíró, ügyész) tevékenységét igényli,

az alkalmazás lehetőségei korlátozottak,

a végrehajtás felügyelete nem hatékony stb.

---

⁴¹ A leírtak egy része elhangzott a Legfőbb Ügyészség és az Ügyészek Országos Egyesülete által Balatonlellén rendezett Szakmai Tudományos Konferencián, A büntetés-végrehajtás törvényességét befolyásoló tényezők, az ügyészség szerepe az európai integrációs elvárások tükrében címet viselő szekcióban, 2001. november 10. napján.

⁴² Dr. Vóko György: Szabadságvesztéssel nem járó büntetések végrehajtásáról. In: Magyar Jog 1998.11. szám 660. oldal

Meg kell jegyezni, hogy a nyugati államokban – ahol a jogintézmény hatékonyan működik - alkalmazott modern munkabüntetések célja mindenek előtt, a közösségi jóvátétel, amelyet a büntetés jelen – hazai - formája nem tükröz. Ennek hiánya a büntetés elfogadása ellen hat.

A közérdekű munka jelenlegi formájában (a jogi és intézményi feltételeivel) képtelen beváltani a hozzá fűzött reményeket, a büntetés jogalkotó által deklarált (s elvárt) célját. A büntető jogalkalmazás a többre hivatott büntetési nemet a „nincs jobb” alternatívává degradálja. Az esetek többségében az ítélő bíró olyankor „nyúl” a közérdekű munka büntetéshez amikor az enyhe vagy közepes súlyú bűncselekmény – nem indokolja szabadságvesztés büntetés kiszabását, ugyanakkor a pénzbüntetés alkalmazását az elkövető vagyoni viszonyai kétségessé teszik.

A büntetések tipizálásának eredményeként a közérdekű munkát a munkabüntetések kategóriájába sorolhatjuk.

A munkabüntetések történeti áttekintése érdekes kérdéseket vethet fel, amelyre jelen keretek között – leginkább az idő rövidege miatt - nem vállalkozom.

A közérdekű munka

A jogalkotó a közérdekű munkát a büntetések, azon belül a főbüntetések között helyezte el. A hatályos Btk. Különös Része 62 törvényi tényállás vonatkozásában teszi kiszabhatóvá (további alkalmazási lehetőséget biztosít a bírói enyhítés jogintézménye).

Bár a szabadságvesztés büntetés a legsúlyosabb büntetőjogi szankció, ezt a Btk. a közérdekű munka – szabadságvesztésre - átváltása esetén nem tükrözi. A jogszabály szerint ugyanis a közérdekű munka, illetőleg ennek hátralevő része helyébe fogház fokozatú szabadságvesztés lép, amelyet úgy kell megállapítani, hogy egy nap közérdekű munkának egy nap szabadságvesztés felel meg.

A közérdekű munka büntetés alkalmazásában a jogalkotó több szervnek (személynek) szán szerepet. A büntetés kiszabás nyilvánvalóan elkülönülő szervén túl a büntetés végrehajtása több szerv összehangolt munkáját feltételezi. A büntetés végrehajtásának fontos feltétele a lehetséges munkahelyek ismerete. A munkaügyi központok jogszabályban rögzített feladata a megyei (fővárosi) bíróság irányába fennálló tájékoztatási kötelezettség azokról a munkahelyekről, amelyek közérdekű munkára ítélték foglalkoztatását igénylik. A tájékoztatási rendszer a gyakorlati tapasztalatok szerint nem vált be.

A jogalkotó az ítélő bíróságok kötelezettségévé teszi - az elítélt egészségi állapotára és képzettségére figyelemmel – az elvégzendő munka meghatározását. A marasztaló ítéletben foglaltak azonban nem lehetnek túlságosan szűk körűek, hiszen ezek a büntetés végrehajtását akadályozhatnák.⁴³

A közérdekű munka végrehajtásában közreműködő, széleskörű döntési kompetenciával felruházott hatóság a büntetés-végrehajtási bíró. Jogosítványainak egy része magát a végrehajtást alapozza meg (az ismeretlen helyen tartózkodó elítélt esetén intézkedés a végrehajtás érdekében, valamint a munkahely kijelölése). A döntési helyzetek másik részét a szűkebb értelemben vett végrehajtás során felmerülő körülmények alakítják ki (más munkahely kijelölése, a büntetés végrehajtásának félbeszakítása, az átváltoztatás, a

---

⁴³ a jogszabály – a többi büntetéshez hasonlóan - az ítélő bíró feladatkörébe utalja a halasztás kérdésében való döntést is

végrehajthatóság megszűnésének megállapítása, továbbá a szabadságvesztésre átváltoztatás esetén a halasztásra irányuló kérelem).

A jogszabályok jelentős feladattal ruházzák fel a hivatásos pártfogót, aki a munkahely kijelölésére irányuló javaslatával a büntetés végrehajtásának alapot szolgáltató, az elítélt és a büntetés-végrehajtási bíró között elhelyezkedve pedig esetenként információkat hoz a bv. bíró tudomására, amely tevékenységével gyakorlatilag a döntési helyzetet kialakítván, döntési pozícióba hozza a bv. bírót. A döntési szituáció alapját képező adatokat - jogszabály által előírt - ellenőrzési kötelezettségének eleget téve szerzi be. A pártfogói kontroll egyrészt az elítélt, másrészt a kijelölt munkahely irányában áll fenn. Az elítélt vonatkozásában a munkakötelezettség, a munkahely vonatkozásában a büntetés végrehajtásával összefüggő kötelezettségek teljesítésére irányul.

A közérdekű munka büntetés végrehajtására vonatkozó jogszabály (1979. évi 11. tvr.) nem pusztán az elítélt munkáltatásában jelöli meg az elítéltet foglalkoztató munkahely kötelezettségét. A megyei bíróság irányába fennálló értesítési kötelezettség terheli a büntetés végrehajtásának lényeges történései (a büntetés megkezdése, a munkakötelezettség nem teljesítése, más munkahely kijelölésének szüksége, illetve a büntetés kitöltése) vonatkozásában. Az említetteken túl a munkahely további kötelezettsége a bíróság által kért, elítélttel kapcsolatos további felvilágosítás megadása is. Adminisztratív feladat a számára eljuttatott bírósági nyilvántartó lap vezetése. Anyagi jellegű kötelezettség az útiköltség megtérítésének kötelezettsége, amennyiben az elítélt a közérdekű munkát nem a lakóhelyén tölti.

A jogszabály a kijelölt munkahelynek lehetőséget biztosít más munkahely kijelölésének kezdeményezésére.

Az ügyész garanciális szerepet játszik a közérdekű munka végrehajtása során. E szerepkörben lehetősége nyílik (a megyei bíróság büntetés-végrehajtási csoportjánál és a munkáltatónál egyaránt) a közérdekű munka végrehajtásának vizsgálatára, a végrehajtás iratainak megtekintésére. Meghallgatja a közérdekű munkára ítéltet, közvetlen munkatársait, feletteseit, valamint az általuk megjelölt és az elítélt munkáját, munkahelyi magatartását ellenőrző személyeket.

A büntetés-végrehajtási bíró közérdekű munkához kapcsolódó eljárásában - meghallgatáson és tárgyaláson - részvételi joga van, amellyel indítványtételi jogosultság párosul (a közérdekű munka munkahelyének, továbbá más munkahelynek kijelölése, valamint szabadságvesztésre történő átváltoztatása iránti indítvány).

Említést igényel a büntetés-végrehajtási bíró eljárásához, konkrétan a döntéshez kapcsolódó jogorvoslati jogosultság. Több döntés esetében jogszabályok – megjegyzem vitathatóan - kizárják az ügyész jogorvoslati jogát. A közérdekű munka végrehajtásának megkezdése iránti halasztás tárgyában (az ítéltő bíró által) hozott döntés ellen a büntetőeljárás törvény, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés megkezdésére engedélyezett halasztásról, valamint a büntetés végrehajtásának félbeszakításáról szóló döntések ellen pedig az 1979. évi 11. tvr. - Bv. tvr. - zárja ki a fellebbezést.

Az ügyész jogvédelmi szerepkörében eljárva intézi el az elítélt közérdekű munka büntetés-végrehajtással kapcsolatos, továbbá az esetleges munkajogi panaszát.⁴⁴

A közérdekű munka sikeres végrehajtásának feltételei mindenek előtt a végrehajtás oldalán keresendők. A büntetés törvényi célja azonban már sokkal korábban, a büntetés kiszabás során meghiúsulhat. Ilyen „elcsúszási” lehetőség, ha a jogkövetkezményt nem a megfelelő – a büntetés végrehajtására alkalmas - elkövetővel szemben alkalmazzák. Az elkövető személyi körülményeinek behatóbb vizsgálata - akár az ítéelő és a bv. bíró által is - könnyebben megállapíthatóvá teszi azt, hogy a vádlott (a bv. bíró eljárásában elítélt) esetében elérheti-e a büntetés a célját.

Éppen ezért kiemelkedő a jelentősége az elítélt egészségi állapota, és képzettsége alapos vizsgálatának valamint az elítélt által végzendő munka meghatározásának.

A közérdekű munka kiszabásához Nyugat-Európában megkívánják az elkövető beleegyezését. Ha nem kívánja alávetni magát e büntetésnek, a bíróság más természetű jogkövetkezményt alkalmaz. Nálunk a közérdekű munka az elkövető akarától függetlenül elrendelhető.

A büntetés kiszabása, s még inkább a végrehajtása szempontjából alapprobléma a közérdekű munkára ítélt foglalkoztatására vállalkozó munkahelyek csekély száma. Általános, hogy a lehetséges munkahelyek nem látnak szívesen „bűnözőket”. A csekély szám miatti megoldásként szakmai lap hasábjain volt olvasható a magánmunkáltatók bevonására irányuló javaslat. A megoldás jelenleg jogszabályba ütközik, - hiszen a Bv. tvr. kizárólag intézmény vagy gazdálkodó szervezet kijelölését engedélyezi a végrehajtás helyeként. Ugyanakkor nem egyeztethető össze az elítélt által végzendő munkára vonatkozó törvényi kritériummal, a közérdekű kifejezés tartalmával.

Az ellentmondás feloldására született javaslat szerint a magánvállalkozó az általa foglalkoztatott elítélt után – a munkával töltött napok arányában – előre meghatározott nagyságú összeget fizetne egy megyei közalapítványba, amellyel az adott önkormányzat a köz érdekében gazdálkodhat.⁴⁵

A megoldási javaslatot a magam részéről elmésnek, de túlzottan körülményesnek - az elítélt és a közvélemény számára - nehezen átláthatónak tartom, amely tovább erősítheti a közvélemény tartózkodását, sőt elutasítását a közérdekű munka büntetés vonatkozásában. Mind az elítéltet mind a közösséget megfoszthatja annak átérzésétől, hogy a munkájával azt a kárt igyekszik jóvátenni, amit éppen az elmarasztalt magatartásával okozott.

Mindemellett a magánmunkáltatók igénybe vételét igen erős garancia rendszer kiépítésével, amely további ügyészi feladatokat igényel, elképzelhetőnek tartom.

A közelmúltban a vizsgált tárgykörben készült munkái között olyan vélemény is napvilágot látott, amely szerint bizonyos esetekben bizonyos ügyészi

---

⁴⁴ a teljesség kedvéért – a közérdekű munka büntetés-végrehajtása kapcsán, mint a büntetés végrehajtásához kapcsolódó szervet - kell megemlíteni az igazságügy minisztert, aki bizonyos esetekben dönt a büntetés félbeszakítása kérdésében

⁴⁵ Tóth Erika: A közérdekű munka büntetés végrehajtásának gyakorlati tapasztalatai In: Kriminológiai Közlemények. 56/1998. 76. oldal

jogosítványok fölöslegesek, sőt a végrehajtás folyamatossága ellen hatnak.⁴⁶ A hivatkozott álláspont szerint szükségtelen az ügyészi beavatkozás más munkahely kijelölésénél abban az esetben, ha az elítélt személyi körülményeiben történt változás miatt került rá a sor. Ilyen esetekben az ügyészi indítvány beszerzése nélkül a más munkahely kijelölésére irányuló eljárás rövidebb ideig tartana.

Az álláspont leegyszerűsítő szemléletet tükröz, hiszen az ügyészi jogosítványokra mindenek előtt garanciális szempontokból van szükség, amelyek nem áldozhatók fel a célszerűség vagy a gyorsaság oltárán.

---

⁴⁶ Lukáts Ákosné-Jáger István: A közérdekű munka elméleti és gyakorlati kérdései In: Büntetőjogi tanulmányok I. MTA Veszprémi Területi Bizottsága Veszprém 1999. 70. oldal

Hírek

A Köztársasági Elnök Úr csapatzászlót adományozott a Katonai Főügyészségnek –

DR. KOVÁCS TAMÁS KATONAI FŐÜGYÉSZ, LEGFŐBB ÜGYÉSZ HELYETTES ÜNNEPI BESZÉDE

Hölgyeim és Uraim!

Egy katonai szervezet vezetőjének életében általában egyszer adódik – s a katonai ügyészi szervezet történetében eddig még soha nem fordult elő – hogy az ország legfőbb közjogi méltósága által adományozott csapatzászlót, az annak becsülettel való megőrzésére tett ígéret mellett átvehesse, és meglengethesse a felsorakozott állomány előtt.

A mi életünkben kivételesen nagy jelentőségű esemény történt tehát ma, s ez igazán felejthetetlenül széppé, emlékezetessé tette első ízben megtartott ünnepünket, a Katonai Ügyészek Napját.

Az ünnep hangulatában talán megengedhető nekem, hogy rövid visszpillantást tegyek a magyar katonai igazságszolgáltatás történetére, a katonai ügyész megjelenésére a katonai igazságszolgáltatásban.

1926-ban Cziáky Ferenc hadbíró őrnagy tollából megjelent egy írás, amely azt a címet viselte, hogy: „A magyar katonai büntető és fegyelmi jog eze4réves története”.

Ha a cím így talán túlzó is volt, az írás jogtörténeti hivatkozásai azt mindenesetre igazolják, hogy az immár több mint ezeréves államiságunk létét is biztosító mindenkori magyar haderő sohasem nélkülözhetette a kor sajátosságaihoz igazodó rendet és fegyelmet.

Ahogy Zrínyi Miklós a költő és hadvezér fogalmazott: „Aki a militarista diszciplinát szabadsággal ellenkező dolognak tartja, bolond vagy tunya, rossz és rest”.

A különböző, korai krónikákból tudunk a katonai fegyelmet sértők büntetéseiről is, amelyek kiszabását a vezérek, az uralkodók már a kezdetekkor is erre felhatalmazott személyekre bízták.

Már Kézai Simon Krónikája is említ „egy Kádár nevezetű bírót a Torda nemzetségből”, s akit a vezérek azzal bíztak meg, hogy „a közhadinépet ítélje, ... a gonosztevőket, tolvajokat, latrokat büntesse”.

Bölcs Leó bizánci császár is ír a harcos és fegyelmezett magyarokról, akik „Egy fővezérnek engedelmeskednek, és magukat szigorú haditörvényszéknek vetik alá”.

Szent István óta, az Árpádházi és a vegyesházi királyok idejéből már egyre több írott jogforrást, Hadi Szabályzatot ismerünk, amelyek „a katonák kihágásainak és erőszakoskodásának megfékezése” érdekében, vagy például a polgári lakossággal szembeni hatalmaskodás, vagy a hadbahívás iránti engedetlenség büntetése felől rendelkeztek.

Mátyás király szigorú rendet tartott a Fekete Seregen, s az ő idejében alakult meg a tiszti becsületbíróságok őse, a vitézi ítélőszék (Curia Militaris).

A katonai büntetőjog művelése igazán az ország 3 részre szakadása után lendült fel, s ennek végeredménye, legfőbb alkotása lett az 1707-es Ónódi Országgyűlésen elfogadott két kiemelkedő jogszabály, a „Hadi regulák, artikulusok, adiktumok és törvények”, illetve a „Hadi regulamentum”, amelyek már a katonai bűncselekmények és büntetéseik felsorolásán kívül a katonai bünvádi eljárásra vonatkozó részletes rendelkezéseket is tartalmazták, és szóltak a bírói szervezetről is.

Megjegyzem, hogy a Kajali Pál uram, főhadbíró által szövegezett Hadi regulamentum a büntető ügyekben a vádolás és az ítélezés jogával felruházott hadbíró feladatává tette olyasmiket is, amelyek ma is fontos katonai ügyészi feladatok.

Előírta ugyanis, hogy a hadi bírók ellenőrizzék a raktárakat, vegyenek részt a mustrában, s ellenőrizzék, hogy a markotányosok helyes mércét, singet használnak-e (Ez ugye, olyasmi, mint ma a törvényességi ellenőrzés).

Előírta azt is, hogy a hadi bírók folyamatosan magyarázzák a tiszteknek a rájuk vonatkozó szabályokat, azért, „hogy senki maga-magát azzal ne mentesse, hogy a törvényt nem ismerte”.

(Ma ezt jogpropagandának, vagy jogi felvilágosító előadásnak nevezzük.)

Ekkor, 1707-benb intézményesült tehát a hadi bíró, s azóta Magyarországon mindig is működött katonai igazságszolgáltatás, igaz, hogy a Rákóczi-szabadságharc bukása után osztrák katonai jog szerint, s igaz, hogy még hosszú-hosszú ideig nem különült el a vádhatósági (a mai ügyészi) feladatkör.

Erre a szerepmegosztásra még akkor sem került sor, amikor Magyarországon 1871-ben a XXXIII. törvénycikk létrehozta bíróságoktól független királyi ügyészséget.

A magyar katonai igazságszolgáltatás ekkor még a polgári igazságszolgáltatástól teljes mértékben elkülönülve, a haderőbe szervesen beépülve működött, mégpedig az osztrák Ktbt. és az osztrák katonai büntető perrendtartási törvény alapján.

Részben a közeli országok jogfejlődésének hatására (hiszen például Németországban 1901. óta a katonai büntető perrendtartás a vádhatósági feladatokat katonai ügyészségre bízta, vagy például Szerbia új katonai bünvádi eljárási törvénye is – szintén 1901. óta – úgy rendelkezett, hogy a vádat a katonai államügyészség képviseli).

Magyarországon is erősödött az az igény, hogy a katonai büntetőbíráskodás szabályai alkalmazkodjanak a rendes büntetőbíráskodás alapvető szabályaihoz.

Végül is a magyar nemzeti hadsereg létrejötte után kerülhetett sor „A Honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról” szóló jogszabály. az 1912. évi XXXIII. törvénycikk megalkotására.

E jogszabály volt az első, amely a katonai büntetőeljárásban ügyész közreműködését tette kötelezővé, azaz e törvénycikk intézményesítette a közvádoló szerepét ellátó „katonai” ügyészt, s azóta a magyar katonai büntetőeljárás állandó és jórészt meghatározó szereppel bíró résztvevője (a szervezeti megoldások változásaitól függetlenül) a katonai ügyész.

A törvénycikk 44. §-a szerint: „Vádoló gyanánt a dandárbíróságoknál az ügyészi tiszt, a hadosztálybíróságoknál a honvéd ügyész, a legfelsőbb honvéd törvényszéknél a „honvéd koronaügyész működik”.

A 45. § kimondta azt is, hogy „a honvéd ügyész és az ügyészi tiszt a bíróságtól függetlenek”.

Az akkor bevezetett új katonai igazságügyi beosztások jelentőségét, rangját jelzi, hogy a törvény akként rendelkezett, hogy a honvéd ügyészt a honvédelmi miniszter nevezi ki, a 47. § szerint pedig: „A honvéd koronaügyészt és állandó helyetteseit Ő Felsége nevezi ki a honvéd igazságügyi tisztek állományából”.

Utólag is hálás vagyok azért, hogy Pap János ezredes úr egy tanulmányában felhívta a figyelmet arra, hogy a későbbi magyar katonai ügyészi szervezet szempontjából alapvető jelentőségű törvénycikket a július 5-ei királyi szentesítése után 1912. július 8-án – tehát ma 90 éve – hirdették ki, azaz Országos Törvénytárban való megjelentetéssel.

A ma az egységes ügyészségi szervezet integráns részeként, de egyszersmind katonai szervezatként is működő katonai ügyészi szervezet történelmi gyökereire való emlékezés jegyében, az 1912. óta a mindenkor magyar hadsereg rendje és fegyelmi érdekében tevékenykedő katonai ügyészi testület hagyományainak ápolása céljából ezt a napot választottuk a Katonai Ügyészek Napjává.

Engedelmet kérek a személyi kitérőért, de közel 30 éve Vietnamban hallottam egy mondást, miszerint, „Ha tiszta vizet iszol, gondolj a forrásra.”

Úgy érzem, hogy nagy igazság van ebben, s úgy vélem, hogy ma, amikor kialakult szervezeti keretek között, elődeik több évtizedes tapasztalatai alapján kérielt katonai büntetőjogi és katonai büntető-eljárásjogi ismeretek birtokában teljesítjük feladatainkat, tisztelettel kell gondolnunk elődeinkre, a forrásra, s a csapatünnep napjának kiválasztása egyfajta tisztelgés előttük.

- x -

Hölgyeim és Uraim!

Az ilyen történelmi előzmények után mára kialakult szervezeti rendjében működő katonai ügyészi szervezet mindennapi munkájáról ebben a körben nem kell szólnom.

Együtt, közös erőfeszítésekkel – időnként igen nagy erőfeszítésekkel – hibáinkat javítgatva, hadbíró társainkkal és a fegyveres szervek vezetőivel elvszerűen együttműködve, a legfőbb ügyészség vezetésének hathatós segítségével értük el eredményeinket.

Talán nem tűnik szerénytelenségnek, ha én emelem ki a nyomozásaink eredményességi mutatóit, a váderedményességünket, és eljárásaink magas értéken állandósult időszerűségi adatait.

Munka közben hibázni lehet, s sajnos néha hibázunk is. Az azonban azt hiszem nem vitatható, hogy a katonai ügyészségek törekednek a szakszerű, eredményes, törvényes és időszerű munkavégzésre.

S mindeközben már évek óta azt mondhatjuk, hogy stabilizálódott, megszilárdult, mellel megfiatalodott és kissé nőiesedett is a katonai ügyészi állomány, amelynek mindig volt 4energiája, kitartása a nap, mint nap megújuló joganyag elsajátítására, de emellett szervezett továbbtanulásra, nyelvtanulásra is.

Nem túlzok, ha azt állapítom meg, hogy hivatásukat szerető, magas szinten képzett, fegyelmezett katonai ügyészek és katonai ügyészségi alkalmazottak alkotják a mi szervezetünket.

Büszke vagyok arra, hogy ennek a csapatnak az élén állhatok, és munkatársaim nevében is mondhatom, hogy mindannyiunk számára igen nagy öröm, és nagy siker az, hogy szervezetünk munkáját nem csak mi értékeljük így.

A csapatzászló adományozására irányuló kérelmemet, ugyanis legfőbb ügyész úr egyetértése nélkül nem is terjeszthettem volna elő, az a vezérkari főnök úr javaslata nélkül nem kerülhetett volna a honvédelmi miniszter úr elé, aki indoklás nélkül megtagadhatta volna, hogy előterjesztést tegyen a köztársasági elnök úrhoz.

Legfőbb ügyész úr, vezérkari főnök úr, honvédelmi miniszter úr egyaránt támogatta, és nagy örömünkre a köztársasági elnök úr teljesítette a csapatzászló adományozására irányuló kérelmünket, s ezt munkánk elismerésének, de egyúttal a további eredményes munkára inspiráló gesztusnak is tekintjük.

Tisztelt Vendégeink!

Kérem, engedjék meg, hogy most kifejezetten a katonai ügyészi állományhoz szóljak.

Tábornok urak, tiszt, tiszthelyettes hölgyek és urak, tisztelt munkatársaim!

Köszönetet mondok a teljes személyi állománynak azért, mert eredményes munkával, fegyelmezett magatartással kivívta a katonai szervezet legnagyobb elismerését, a köztársasági elnök által adományozott csapatzászlót.

A csapatzászló a hazához, a nemzethez, az eskühöz és a csapathoz való kitartó hűség, valamint a bátorság, a katonai becsület és a bajtársiasság jelképe.

A csapatzászlót, mint a katonai szervezet tekintélyét és becsületét megtestesítő jelképet óvni és védeni kell.

Természetesen nem csak fizikailag kell óvni és védeni, hanem morálisan is; úgy kell dolgoznunk, élnünk, viselkednünk, hogy folt ne essék a zászlónkon.

Hölgyeim és Uraim!

A hivatását szerető, esküje szerint élő és tevékenykedő katona nem elsősorban azért teszi a dolgát, mert feltétlenül elismerésre számít.

Egyetértőleg idézem Shakespearet, aki azt írta valahol, hogy „A hű szolgálat önmaga jutalma”. Ez így igaz, de az embernek, mégis jól esik, ha hű szolgálatát az annak megítélésére hivatottak is elismerésre méltónak találják.

A katonai ügyészi szervezet nevében ezért köszönetet mondok mindazoknak, akiknek véleményét figyelembe véve döntött úgy a köztársasági elnök úr, hogy a katonai ügyészi szervezetet ebben a nagy elismerésben részesíti.

Ígérem, hogy erre a bizalomra utólag is igyekszünk rászolgálni.

Befejezésül szeretném megismételni azt, amit a csapatzászló átvételekor mondtam:

„A csapatzászlót becsülettel megőrizzük”.

EGYESÜLETI HÍREK

DR. VENCZL LÁSZLÓ

**BESZÁMOLÓ A NEMZETKÖZI ÜGYÉSZI EGYESÜLET (IAP) 2002. ÉVI
LONDONI KONFERENCIÁJÁN TÖRTÉNT RÉSZVÉTELÉRŐL**

Sir David Calvert-Shmith, Q.C., az Egyesült Királyság legfőbb ügyésze (IAP alelnök) meghívására az IAP végrehajtó bizottsága 2002. szeptember 7-én (a londoni Legfőbb Ügyészségen) tartotta őszi ülészakát, amelyet szeptember 8-12 között az IAP 7. éves konferenciája, illetve közgyűlése követett.

Az IAP VB ülésen szervezeti és személyi döntések előkészítése zajlott, új szervezeti tagok (5) felvételéről és az éves rotációs elv alapján megüresedő helyekre végrehajtó bizottsági tagok jelöléséről döntöttünk. (Az IAP végrehajtó bizottságában viselt tagságom 3 éves tartama 2003. augusztusában jár le.) Megtárgyaltuk továbbá az IAP újabb kiadványa, az Emberi Jogi Kézikönyv kiadásával kapcsolatos tennivalókat, az európai (2003. március) és ázsiai regionális, illetve a 8. IAP konferencia és VB ülések helyszínét és időpontját, s nem utolsósorban a meghallgattuk a tisztviselők beszámolóit. Az IAP VB egyik legfontosabb feladata volt az IAP Alapokmány – átmeneti jellegűnek szánt, korábban beiktatott cikkeinek - revíziója és annak a Közgyűlés elé terjesztése.

Ennek nyomán örömmel rögzíthettük, hogy pénzügyi mérlegünk – főként öt nyugati állam folyamatos anyagi támogatása mellett – lényegesen jobb az előző évekhez képest. Az eseményen ezúttal rekord született: a Londonban megjelent több, mint 500 résztvevő 100 országból verbuválódott. Az IAP-nak szeptemberben már 94 szervezeti tagja volt. Emellett az egyéni tagság is számottevő, jelenleg 114 országból 1226 fő. Sikeres az IAP weboldala (www.iap.nl.com) is, havi átlagban ezer látogatója van.

Az IAP 7. konferenciájának címe a „Globális bűnözés: embercsempészet, kábítószer csempészet és pénzmosás”, illetve a jövő évi konferencia fő témáját ezúttal másodlagos témaként felvéve a „Terrorizmus” volt.

Az a megtiszteltetés ért, hogy a konferencia egyik alelnöki tisztét tölthettem be és szeptember 11-én, a pénzmosás témakörében tartott plenáris ülés levezető elnökeként is közreműködhettem. Az esemény különlegessége volt, hogy a szingapúri előadó lakóhelyéről közvetített élő, műholdas adásban tartotta meg expozéját.

A tanácskozás eredményeként a konferencia „Londoni Akcióterv” címmel dokumentumot fogadott el, amelyben a fenti bűncselekmények eredményes üldözéséhez szükséges adatbázisok felállításáról, a kölcsönös bűnügyi jogsegély és kiadatási eljárások gyorsításához szükséges eszközök megteremtéséről, állandó munkacsoportok felállításáról, az IAP és más nemzetközi szervezetek (ENSZ) közötti kapcsolatok ápolásáról, s végül, de nem utolsósorban, egy nemzetközi alapokmány tervezetének kidolgozásáról, amely a sértettek és tanúk jogait tartalmazza.

A konferencia előadásai közül az Ügyészek Országos Egyesületének nemzetközi bizottsága bevonásával fordításokat közlünk az Ügyészek Lapja következő számaiban.

Az IAP VB következő ülését a Lyon-i főügyész (François Falletti) meghívására 2003. márciusában Lyonban tartja, míg 8. konferenciáját és közgyűlését 2003.

augusztusában Washingtonban (D.C.). Utóbbi vezető témája az említett terrorizmus elleni világméretű küzdelem.

A beszámolóban említett eseményen történt ÜOE részvétel anyagi fedezetét legfőbb ügyész úr biztosította az ügyészség központi költségvetéséből.

Ismertetjük az idei évben megrendezésre kerülő Kriminálexpo tervezett programját:

K R I M I N A L E X P O ' 2 0 0 2

Budapesti Kongresszusi Központ

2002. november 4-6.

11. nemzetközi biztonsági, bűnüldözési, bűnmegelőzési és informatikai szakkiállítás és konferencia

Szervezők:

Legfőbb Ügyészség

Ügyészek Országos Egyesülete

Biztonságos Magyarországért Közalapítvány

FŐVÉDNÖK

Dr. Mádl Ferenc

a Magyar Köztársaság elnöke

VÉDNÖKÖK

Dr. Lomnici Zoltán

a Legfelsőbb Bíróság elnöke
az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke

Dr. Bárándy Péter

igazságügy-miniszter

Dr. Lamperth Mónika

belügyminiszter

Dr. Salgó László rendőr vezérőrnagy

országos rendőrfőkapitány

Béndek József határőr vezérőrnagy

a Határőrség országos parancsnoka

Arnold Mihály altábornagy

a Vám- és Pénzügyőrség
országos parancsnoka

Dr. Bökönyi István

a Büntetés-végrehajtás országos
parancsnoka

Dr. Bakondi György

az Országos Katasztrófavédelmi
Főigazgatóság vezetője

Dr. Demszky Gábor

Budapest Főváros főpolgármestere
Kommunikációs partner:

MATÁV

KÖZÖS PROGRAMOK

1. nap 2002. november 4. hétfő

PÁTRIA terem

- 13.00 – 14.30 **A Kriminalexpo megnyitója és a kiállítás ünnepélyes bejárása**
- 13.00 – 13.15 Köszöntő: legfőbb ügyész
- 13.15 – 14.30 A kiállítás ünnepélyes bejárása:
- 14.30 – 16.00 **Plenáris ülés** Levezető elnök: dr. Fónay Tamás ÜOE elnöke

BARTÓK terem

- 14.30 – 14.50 Előadó: miniszter
- 14.50 – 15.10 Előadó
- 15.10 – 15.30 Előadó
- 15.30 – 15.50 Előadó:
- 19.30 - Érkezés a fogadás helyszínére:
- 20.00 – 22.00 **Fogadás a Kriminálexpó nemzetközi konferencia és szakkiállítás résztvevőinek tiszteletére.**

Stefánia Palota (MHMH, 1143 Budapest. XIV. Stefánia út 34-36.)

Köszöntő: dr. Fónay Tamás az ÜOE elnöke

2. nap

2002. november 5. kedd A Konferenciák (I.II. III. és IV.) önálló programja

3. nap

2002. november 6. szerda A Konferenciák (I.II. III. és IV.) önálló programja

11.00 – 12.00 **Az ÜOE ünnepélyes nyílt küldöttgyűlése**

GALÉRIA I.

A KONFERENCIÁK RÉSZLETES PROGRAMJA

I.

Az Európa Tanács számítógépes bűnözéssel kapcsolatos (Cybercrime) 2001. évi egyezménye nemzetközi utótalálkozója

angol-francia szinkrontolmácsolás

Szervezők: Európa Tanács Jogügyi Hivatala, Strasbourg
 Belügyminisztérium,
 Igazságügyi Minisztérium
 Legfőbb Ügyészség
 Ügyészek Országos Egyesülete

Konferencia titkár: Dusik Sándor (BM)
 Levezető elnök: Dr. Villányi József (IM)
 Helyszín: BKK **Liszt-terem**
 Szállás: NOVOTEL

1. nap 2002. november 4. hétfő

LISZT terem

09.00 – 09.15 **Megnyitó**
 09.15 – 12.00 **Plenáris ülés**
Előadások: Európa Tanács szakértője
 12.00 – 13.00 Ebédszünet
 13.00 – 14.30 **A Kriminálexpó megnyitója és ünnepélyes bejárása**

Pátria terem

14.30 – 16.00 **Szekcióülés**
 16.00 – 16.15 Szünet
 16.15 – 17.30 **Szekcióülés**
 9.15 Indulás autóbusszal a fogadás helyszínére a Hotel NOVOTEL parkolójából
 20.00 – 22.00 **Fogadás** a résztvevők tiszteletére (ÜOE) Stefánia Palota

2. nap 2002. november 5. kedd

LISZT terem

09.00 – 10.30 **Szekcióülés**
 10.30 – 11.00 Szünet
 11.00 – 12.30 **Szekcióülés**
 12.30 – 14.00 Ebéd
 14.00 – 15.30 **Szekcióülés**
 15.30 – 16.00 Szünet

16.00 – 17.30 **Szekcióülés**

19.00 - Indulás a fogadás helyszínére autóbusszal

19.30 – 21.30A nemzetközi konferencia résztvevői és meghívott vendégei tiszteletére az igazságügyi miniszter ad fogadást

3. nap

2002. november 6. szerda

LISZT terem

09.00 – 10. 00 Plenáris ülés

10.00 – 10.30Szünet

10.30 – 11.00Értékelés

11.00 – 12.00 ***Az ÜOE ünnepélyes nyílt küldöttgyűlése***

GALÉRIA I.

12.30 – 14.00Ebéd (BKK)

15.00 Kulturális program

Városnézés

Szabadidő

19.00 Vacsora

II.

Informatikai, Biztonsági és Katasztrófavédelmi Konferencia

igénytől függően angol – magyar szinkrontolmácsolás

Szervezők: ÜOE, BMK, a minisztériumok, országos hatáskörű állami szervek és a szakkiállításon résztvevő vállalatok képviselői

Konferencia titkár: Dr. Gál Attila (Fővárosi Főügyészség)

Levezető elnök: Dr. Molnár Gábor (Legfőbb Ügyészség)

1. nap 2002. november 4. hétfő

09.30 – 09.40 **Megnyitó**

BARTÓK terem

10.00 – 12.00**Plenáris ülés**

09.40 – 10.00Előadó:

10.00 – 10.20Előadó:

10.20 – 10.40Előadó:

10.40 – 11.00Szünet

11.00 – 11.20Előadó:

11.20 – 11.40Előadó:

11.40 – 12.00Előadó:

12.00 – 13.00Ebédszünet

13.00 – 14.30**A Kriminálexpó megnyitója és ünnepélyes bejárása**

PÁTRIA terem

14.30 – 16.00**A Kriminálexpó plenáris ülése**

BARTÓK terem

19.30 – 22.00Fogadás

Stefánia Palota

2. nap

2002. november 5. kedd

GALÉRIA II. Informatikai, Biztonsági és Katasztrófavédelmi (II.) Konferencia

09.30 – 12.00**Plenáris ülés**

12.00 – 13.30Ebédszünet

13.30 – 16.00**Plenáris ülés**

III.

A korszerű büntetés-végrehajtás jogi és technikai feltételei

Szervezők: LÜ/ÜOE, IM, BVOP

Helyszín: BKK Galéria III. .terem

1. nap 2002. november 4. hétfő

GALÉRIA III. .

09.30 – 09.50**Megnyitó**   Köszöntő:

10.00 – 12.00**Plenáris ülés**

Levezető elnök: Dr. Vókó György osztályvezető, Legfőbb Ügyészség

09.40 – 10.00Előadó:

10.00 – 10.20Előadó:

10.20 – 10.40Előadó:

10.40 – 11.00Szünet

11.00 – 11.20Előadó:

11.20 – 11.40Előadó:

11.40 – 12.00Előadó:

12.00 – 13.00Ebédszünet

13.00 – 14.30**A Kriminálexpó megnyitója és a kiállítás ünnepélyes bejárása**

PÁTRIA terem

14.30 – 16.00**Kriminálexpó Plenáris ülés**

BARTÓK terem

19.30 – 22.00**Fogadás**

Stefánia Palota

2. nap

2002. november 5. kedd

GALÉRIA III.

09.00 – 10.30**III. konferencia Plenáris ülés**

Levezető elnök: Dr. Vókó György osztályvezető, Legfőbb Ügyészség

Előadások:

10.30 – 11.00Szünet

11.00 – 12.30**Szekcióülés**   Téma:

12.30 – 14.00Ebéd

14.00 – 15.30**Szekcióülés**   Téma:

Előadások:

3. nap

2002. november 6. szerda

GALÉRIA III.

09.00 – 10.30**Plenáris ülés**

Levezető elnök: Dr. Vókó György osztályvezető, Legfőbb Ügyészség

Előadások:

10.30 – 11.00 Szünet

11.00 – 12.00 **Az ÜOE ünnepélyes nyílt küldöttgyűlése**

GALÉRIA I.

12.00 – 13.00 Ebéd

13.30 – 15.00 **Szekcióülés**

GALÉRIA III.

Előadások

15.00 – 16.30 **Záró ülés**

IV.

Bűnmegelőzési Konferencia

a BMK Biztonságos Magyarországért Közalapítvány szervezésében

1124 Budapest, Németvölgyi út 41. 2. ép. 112.
1539 Budapest, Pf. 640. Telefon/Fax: 06 1 441-1353

E-mail: b-m-k@axelero.hu Honlap: www.b-m-k.hu

1.nap

2002.november 4. hétfő

PÁTRIA terem

13.00 – 14.30 **A Kriminalexpo megnyitója és a kiállítás ünnepélyes bejárása**

14.30 – 16.00 **Plenáris ülés** Levezető elnök: ÜOE elnöke

BARTÓK terem

14.30 – 14.50 Előadó: miniszter

14.50 – 15.10 Előadó

15.10 – 15.30 Előadó

15.30 – 15.50 Előadó:

19.30 - Érkezés a fogadás helyszínére:

20.00 – 22.00 **Fogadás a Kriminálexpó nemzetközi konferencia és szakkiállítás résztvevőinek tiszteletére.**

Stefánia Palota (MHMH, 1143 Budapest. XIV. Stefánia út 34-36.)

2. nap

2002. november 5. kedd

GALÉRIA I.

Levezető elnök: **Farkas György**, a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány (BMK) igazgatója

09.00 - 09.30 **Dr. Katona Géza** c. egyetemi tanár, a BMK Kuratóriuma alelnöke

Bűnmegelőzési rendszerek Európában.

09.30 - 09.50 **Dr. Szabó András** akadémikus, a Magyar Kriminológiai Társaság elnöke

Van-e bűnmegelőzés bűnüldözés nélkül?

09.50 - 10.20 *Konzultáció*

10.20 - 10.40 *S z ü n e t*

10.40 - 11.00 **Dr. Kertész Imre** c. egyetemi tanár, a Belügyi Szemle főszerkesztő helyettese

Bűnmegelőzés és büntető politika.

11.00 - 11.20 **Dr. Sárkány István** r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, a Rendőrtiszti Főiskola főigazgató helyettese

A bűnmegelőzés oktatásának szerepe és jövőbeni feladatai az RTF oktatási rendszerében.

11.20 - 11.40 **Dr. Csendes László** r. alezredes, az ORFK Bűnmegelőzési Osztály vezetője

A rendőri bűnmegelőzés prioritásai.

11.40 - 12.20 *Konzultáció*

12.20 - 14.00 *E b é d*

14.00 - 14.30 **Dr. Lévai Miklós** egyetemi tanár, a Miskolci Egyetem ÁJK dékánja

Szakmai szervezetek és közösségek együttműködése a gyermek és fiatalok bűnözés megelőzésében.

14.30 - 14.45 **Dr. Kerezsi Klára** egyetemi docens, az Országos Kriminológiai Intézet osztályvezetője

Bűnmegelőzés: közösség, együttműködés, képzés.

14.45 - 15.00 **Dr. Fehér Lenke** egyetemi tanár, Miskolci Egyetem Bűnügyi Tudományok Intézete

Az áldozatvédelem hazai és nemzetközi tapasztalatai.

15.00 - 15.30 *Konzultáció*

15.30 - 15.50 *S z ü n e t*

15.50 - 16.05 **Gelencsér Hédi**, a Hévízi Polgárőr Egyesület elnöke

A Szomszédok Egymásért Mozgalom (SZEM) bűnmegelőzési program megvalósításának tapasztalatai, fejlődésének lehetőségei.

16.05 - 16.20 **Dr. Jármay Tibor** r. százados, a Belügyi Szemle rovatvezetője

Zempléni közösségi (regionális) bűnmegelőzési program.

16.20 - 16.35 **Olasz Tibor** mérnök-szakértő, az E-S Mérnökiroda cégvezetője

Térfigyelő rendszerek alkalmazása és a jogszabályi környezet.

16.35 - 16.50 **Dr. Kása István** r. alezredes, rendőrségi tanácsos, a Kecskeméti RK kapitányságvezetője

Tanyaprogram a tanyavilág védelmére.

16.50 - 17.15 *Konzultáció*

17.15 - 17.30 **Farkas György**, a BMK igazgatója

Az OKBK és a BMK működésének tapasztalatai.

Zárszó.

3. nap

2002. november 6. szerda

GALÉRIA I.

09.00 - 10.00 **Dr. Gönczöl Katalin** egyetemi tanár, IM Helyettes Államtitkár

A bűnisméltés megelőzésének új lehetőségei, a pártfogó felügyelői hálózat reformja.

10.00 - 10.30 **Dr. Göncz Kinga**, ESZCM Politikai Államtitkár

Korreferátum.

10.30 - 11.00 *S z ü n e t*

11.00 – 12.00 **Az ÜOE ünnepélyes nyílt küldöttgyűlése**

GALÉRIA I.

VÁLOGATÁS A SZAKIRODALOMBÓL**Büntetőjog**

Bana József (szerk.): Bűn és bűhődés I-II. Győri Tanulmányok 23-24. Győr, 2002.

Belovics Ervin – Békés Imre – Busch Béla – Molnár Gábor – Sinku Pál – Tóth Mihály: Büntetőjog. Általános rész. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: Büntetőjog. Különös rész 2. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Danics Zoltán (szerk.) Pszichoterapeuta Kiskáté. Psychoeducatio Alapítvány K. Bp., 2002.

Farkas Ákos: Büntetőjogi együttműködés az Európai Unióban Osiris Kiadó, Bp., 2001.

Farkas Ákos: A falra akasztott nádpálca avagy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának korlátai. Osiris Kiadó, Bp., 2001.

Herke Csongor: A letartóztatás. Dialog Campus, Bp.-Pécs, 2002.

Kincses I. – Kántás P.: A szabálysértési jog. Lezárva: 2002. máj. KJK-KERSZÖV Kiadó, Bp., 2002.

Dr. Kincses Ildikó – dr. Kántás Péter: A szabálysértési jog. Lezárva: 2002.máj. Kiskommentár sorozat. KJK-KERSZÖV Kiadó, Bp., 2002.

Péntek László (szerk.): Büntető anyagi és eljárásjogi jogszabálygyűjtemény I. Lezárva: 2002. márc.31. OITH SZOF, Bp., 2002.

Dr. Sárík Eszter (szerk.): Kriminológiai Közlemények 60. Magyar Kriminológiai Társaság, Bp., 2002.

Gazdasági Jog

Kraudi Adrienn (szerk.): Tőkepiaci törvény. Lezárva: 2002. ápr. 30. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Miskoczi Bodnár Péter (szerk.): A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Lezárva: 2002. márc.1. KJK-KERSZÖV Kiadó, Bp., 2002.

Salamonné Solymosi Ibolya: A szerződések biztosítékai. Foglaló, zálogjog, óvadék, kezesség, kötbér, bankgarancia, egyéb biztosítékok. Agrocent, Bp., 2002.

Szakál Róbert (szerk.): Jogi Tájékoztató Füzetek 105-114. MKIK Jogi Szekció, Bp., 2002.

Szakál Róbert (szerk.): Jogi Tájékoztató Füzetek 115-120. MKIK Jogi Szekció, Bp., 2002.

Közigazgatási Jog

Dr. Bencze László – dr. Gellérthegyi István – dr. Kocsis-Kupper Zsuzsanna: Környezetvédelmi jogi útmutató gazdálkodó szervezetek részére. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Csizmadia Péter – Fenyér Éva – dr. Lantos András – dr. Kozma György – dr. Patay Géza: A közbeszerzés joga. Lezárva: 2002. ápr.1. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Dr. Gellérthegyi István: Környezetvédelmi Döntvénytár 1995-2001. A Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség jogerősen befejezett közigazgatási pereinek gyakorlatából. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Dr. Lomniczi Zoltán: A közhasznú szervezetekről szóló törvény bírói gyakorlata. A törvény magyarázata. Alapítvány és egyesület létrehozása. Lezárva: 2002. június 1. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Miskolczi Bodnár Péter: A versenytörvény magyarázata. Lezárva: 2002. márc.1. KJK-KERSZÖV Kiadó, Bp.,2002.

Munkajog

Bende Márta: Vállalkozás és munkavédelem az építésügyben. Lezárva: 2002.márc.1. KJK-KERSZÖV Kiadó, Bp.,2002.

Polgári jog

Ádám Antal – Petrétei József – Tilk Péter: Közjogtan. (Jogi asszisztensképzés). ÁJK, Pécs, 201.

Ádám György: A polgári peres eljárás önellentmondásai – különös tekintettel az „orvosi műhiba” perekre. Logod Bt. Bp., 2002.

Cserni János – Réczei Katalin: A Legfelsőbb Bíróság polgári, gazdasági, közigazgatási és munkaügyi jogegységi határozatai, irányelvei, elvi döntései, állásfoglalásai. Lezárva: 2002. jan.31. OITH, Bp.,2002.

Csiky Péter – Kiss Daisy – Németh János – Vida Sándor: A bírósági nemperes eljárások magyarázata I. Lezárva: 2002. jan.1. KJK, Bp., 2002.

Csizner Ildikó (szerk.): Családjogi és gyermekvédelmi jogszabályok. Lezárva: 2002.. május 1. Kis jogszabály sorozat. KJK-KERSZÖV Kiadó, Bp., 2002.

Dr.Gál Judit – dr. Székács Györgyné – dr. Újvári Géza: A szövetkezetek átalakítása. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

prof.dr. Gáspárdy László: Polgári nemperes eljárások. Lezárva: 2000. június 30. Novotni Alapítvány, Miskolc, 2001.

Lenkovics Barnabás A polgári jog vázlata. ELTE Jogi Továbbképző Intézet – Osiris Kiadó, Bp., 2001.

Lenkovics Barnabás – Szalay László: Az üzleti jog alapjai II. Rejtjel Kiadó, Bp., 2001.

Salamon András: Az utazási szerződés. Geomédia, Bp., 2002.

Dr. Sőth Lászlóné: Hagyatéki eljárás 1960-2001. Civilisztikai Döntvénytár. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2002.

Általános téma:

Kajtár István – Szekeres Róbert (szerk.): Jogtörténeti tanulmányok VII. PTE ÁJK, Pécs, 2001.

Péter Zsolt: Gyakorlati jogtan – a jog általános dogmatikája. Petrocelli Alapítvány Kiadó, Bp., 2002.

Szabó Miklós (szerk.) Natura Iuris. Természetjogtan – jogpozitivizmus – magyar jogelmélet. Az ME és a MAB konferencia anyaga. Prudentia Iuris 17. Miskolc, 2002.

Várhalmi Miklós: A magyar Nemzetbiztonsági Szolgálatokról másként és mindenkinek. Novissima Kiadó, Bp., 2002.

~~E SZÁMUNK SZERZŐI~~

DR. FRANK ÁRPÁD
ÜGYÉSZSÉGI FOGALMAZÓ
debreceni Katonai Ügyészség

KISS ELIZA
joghallgató
ELTE ÁJK

R. SÜMEGINÉ DR. TÓTH PIROSKA
KÖNYVTÁRVEZETŐ
Legfelsőbb Bíróság

DR. SZÉKELY ISTVÁN JÁNOS
ÜGYÉSZ
Legfőbb Ügyészség

DR. TÓTH ÉVA
ÜGYÉSZ
Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség

DR. VENCZL LÁSZLÓ
ÜGYÉSZ
Katonai Főügyészség

Közlési feltételek

A Szerkesztőség szándékai és lehetőségei szerint vállalja olyan írások közlését, amelynek témája kapcsolatos az Ügyészek Országos Egyesületével, az ügyészséggel, az ügyészekkel vagy azok munkájával, főleg jogalkalmazói tevékenységével. Az elméleti és a gyakorlati tanulmányoknak tükröznie kell az adott téma széleskörű ismeretét, az abban foglaltak szakmai megalapozottságát. Ezen túlmenően az írás tartalma, gondolatisága nem állhat ellentétben az Ügyészek Országos Egyesületének Alapszabálya preambulumban megfogalmazott célokkal.

A kéziratot, amelynek tartalmaznia kell a szerző nevét, beosztását és szolgálati helyét, floppylemezen kell a Szerkesztőséghez eljuttatni. A cikkek terjedelme maximum 15 gépelt oldal lehet.

A Szerző hozzájárul ahhoz, hogy írásműve az Internet hálózaton is nyilvánosságra kerüljön.

A Szerkesztőség fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására és korrigálására.

EI nem fogadott kéziratot csak abban az esetben küldünk vissza, ha erre való igényét a Szerző a kézirat leadásakor bejelenti.

Ügyészek Lapja

alapítva 1993-ban

(© Ügyészek Országos Egyesülete)

Szakmai Érdekképviselői folyóirat

Kiadja az Ügyészek Országos Egyesülete

ISSN 1217-7059

A kiadásért felel: Dr. Hajdú Mária ÜOE elnöke

A szerkesztőség címe: 1881 Budapest, Markó u. 27.

Főszerkesztő: Dr. Virág Mária, Legfőbb Ügyészség

A szerkesztőség elnöke: Dr. Tamási Pál

Budapesti V.-VIII.-XIII. Ker. Ügyészség

A szerkesztőség tagjai:

Dr. Auer László, Legfőbb Ügyészség

Dr. Bíró Kornélia, Legfőbb Ügyészség

Dr. Ettig Antal Katonai Főügyészség

Dr. Nánási László, Bács-Kiskun Megyei Főügyészség

Dr. Szabolcsi László, Legfőbb Ügyészség

Munkatársak:

Bárd Johanna – tipográfia

Gárdonyi Kolos – tördelés

Merkl Zsuzsa – leírás